

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/595
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.3.2022/12
Karar Numarası : 2022/187
Başvuran : E.N
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın denetimli serbestlikten yararlanma şartlarını sağlamasına rağmen Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu tarafından talebinin reddedildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuzca 31.05.2021 tarih ve 1839 Kurum sayısı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde başvuran tarafından özetle;

a. Hükümlünün koşullu salıverilmesine 1 yıl kala denetimli serbestlik uygulamasından yararlanabilme hakkı olmasına rağmen bulunduğu cezaevinde bu sürenin 6 ay olarak uygulandığı, bu durumun diğer cezaevinde kalanlar ile kendileri arasında ayrımcılık oluşturduğu,

b. Hiçbir disiplin cezası olmadığı, kendisini geliştirdiği, cezaevinin tüm kurallarına uymaya, eğitim ve kültür seviyesini artırmaya gayret gösterdiği, cezaevindeyken başladığı 4 yıllık lisans bölümünü bitirmek üzere olduğu, hukuk fakültesini kazandığı, kütüphaneden ve dışarıdan edindiği kitaplarla toplamda 200'den fazla kitap bitirdiği, tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda iyi halli hükümlü tanımına uygun olduğu iddia edilmekte olup; 5275 sayılı Kanun kapsamında uygulamadaki ayrımcılığın durdurulmasını talep etmektedir.

3. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan 01.09.2021 tarih ve 5458/82851 sayılı yazılı görüşte ise özetle;

a. Başvuranın, "Silâhlı terör örgütüne üye olma" suçundan ... 2. Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarihli ve ... Esas, ... Karar sayılı kararıyla "... hapis cezasına hükümlü olduğu, koşullu salıverilme tarihinin 16.10.2024, hakederek tahliye tarihinin ise 16.06.2027 olduğu, mevzuat hükümleri uyarınca adı geçen koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması ve gerekli şartları taşıması halinde açık ceza infaz kurumuna ayrılma veya denetimli serbestlik tedbirlerinden faydalandırılmak üzere anılan Kurumdan tahliye edilebileceği,

b. Hiçbir hükümlüye ayrımcılık, kötü muamele ve keyfi uygulama yapılmasının söz konusu olmadığı, görevli personel ile hükümlü ve tutuklu arasındaki ilişkinin ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştiği beyan edilmektedir.

4. Başvuranın muhatap kurumun cevabi yazısına ilişkin 27.09.2021 tarih ve 3486 Kurum sayısı ile kayda alınan yazılı görüşünde ise özetle; "Denetimli serbestlik süresi gelmese bile şikayetin cezaevinin mevcut uygulamasına yönelik olduğu, koşullu salıverilmesine 1 yıldan az süre kalan ve iyi halli mahkumların denetimli serbestlikten erken koşullu salıverilmeye 6 ay süre kala yararlandırıldıklarına şahit olduğu" belirtilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"

Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması" gerekmektedir.

7. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynağın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenbilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın denetimli serbestlikten yararlanma şartlarını sağlamasına rağmen ceza infaz kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun aldığı olumsuz kararlarla denetimli serbestlikten yararlanmadığı iddiası, ceza infaz kurumu idaresinin yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

9. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi halin belirlenmesi" başlıklı 89'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur." Aynı maddenin yedinci fıkrasına göre; "İdare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte düzenlenir."

10. Aynı Kanun'un "Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı" başlıklı 105/A sayılı maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve *koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan* iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir."

11. 02.09.2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre; "Hükümlülerden cezaları yüksek güvenlikli kapalı kurumlar veya diğer kapalı kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde infaz edilenlerden toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme tarihine üç yıl veya daha az süre kalanlar açık kurumlara ayrılabilir." Aynı maddenin ikinci fıkrasının (ç) bendine göre; "Açık kurumlara ayrılabilmek için, ayrıca; terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin *koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması* şartı aranır." Denetimli serbestlik uygulamasından yararlanabilmek için açık ceza infaz kurumuna geçme hakkı elde edilmesi ve söz konusu hüküm şartlarının sağlanmış olması gerekir.

12. 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 109'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirilmeye tabi tutulur." Aynı maddenin altıncı fıkrasına göre; "Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu

salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri bir yılı geçemez."

13. 29.12.2020 tarihli ve 31349 sayılı Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "Kurulun inceleme ve değerlendirme esasları" başlıklı 16'ncı maddesinin ilk fıkrasına göre; "Hükümlüler ceza infaz kurumlarında bulunduğu tüm aşamalarda; ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülükleri eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında; idare ve gözlem kurulu tarafından, iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere bir değerlendirmeye tabi tutulur."

14. Aynı Yönetmelik'in "Kurul kararları" başlıklı 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Açık ceza infaz kuruma ayrılmaya, kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazına ve ceza infaz kurumundan doğrudan koşullu salıvermeye dair değerlendirmede hükümlünün iyi hâlli olmadığına karar verilmesi durumunda, hükümlü hakkında yapılacak bir sonraki değerlendirme tarihi kararda açıkça belirtilir. Yeniden değerlendirme süresi üç aydan az, bir yıldan fazla olamaz."

15. Yukarıdaki hükümler çerçevesinde; 5275 sayılı Kanun kapsamında kişilerin koşullu salıverilme tarihine ilişkin süre şartını sağladıktan sonra kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak iyi halin belirlenmesine esas olarak yapılacak değerlendirmede idare ve gözlem kurulunun yetkili olduğu, bu hususta hangi kriterlerin kullanılacağına kanun ve yönetmelikler ile belirlendiği, alınacak tüm kararlara karşı yargı yolunun açık olduğu, bununla beraber başvuranın koşullu salıverilme tarihinde bir yıldan fazla bir zaman olduğu ve hakkında denetimli serbestlikten yararlandırılıp yararlandırılmayacağı hususunda henüz kurul kararı alınmasını gerektiren bir durum olmadığı görülmüştür.

16. Sonuç olarak, hükümlülerin denetimli serbestlikten yararlanabilmelerine karar verilmesinin mevzuat kapsamında yerine getirildiği, bu hususla ilgili başvuran hakkında kurulun henüz değerlendirme yapmasını gerektiren bir durum olmadığı, başvuranın cezaevinin hukuka aykırı işlemleri nedeniyle mağduriyet yaşadığı yönündeki iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

17. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun **açıkça dayanaksız** olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan **başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.**" Açıklanan gerekçeler doğrultusunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle "kabul edilmez" olduğuna karar verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 31.03.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-onaylıdır

Ünal SADE

Üye